

Velkommen Stein Gauslaa – Scottselskabets nye leder!

Foto: Peer Rødal Haugen

Som sjefredaktør i Agderposten fra 1996 til 2009, og deretter redaktør, er Stein Gauslaa kjent over hele Sørlandet, ja, mer enn det, over hele Norge: Som tidligere NRK medarbeider, nå morgenkåser i NRK, som leder av Norsk Redaktørforening, som styremedlem i Norsk Presseforbund og som medlem av Kringkastingrådet. Blant bøker og skrifter han har redigert er "Hamsun på Sørlandet" og "Fra steinøks til databrikke – austegder gjennom tidene". Bor, som han gjør, og levd med Gabriel Scott gjennom barndommen, som han har, og med redaktørfar Einar Gauslaa som Scott-entusiast, er Steins pasjon for Scott levende og reflektert. Hans kåseri under Scott-dagene 2009 "Gabriel Scott - langt mer enn en sørlandsdikter!" vil leve lenge i minnet hos Selskabets medlemmer og i annalene. De som ikke fikk oppleve kåseriet, vil kunne lese det i Treskoposten nr. 2 august 2010 eller på www.gabrielscottselskabet.no. Bak det kåseriet lå det en hel sommers, og vel så det, finlesing av og refleksjon over Scotts store forfatterskap, som gjorde det mulig å trekke konklusjoner i pakt med innholdet i overskriften. Samtidig sa Stein meget apropos: "Det er ingen grunn til å forringe begrepet sørlandsdikter, det er bra, det. Krag og Scott var Sørlandets store diktere og bidro til å gi oss identitet og selvtillit. Samtidig skapte de oppmerksomhet om Sørlandet i videre kretser".

Kirsten og Thor Einar Hanisch
Lederskap i GSS mars 2007 – mars 2011

Björg Adine Michalsen – Intervju 28.6.2011

Foto: Kirsten Hanisch

Björg Adine Michalsen sluttet som redaktør av Treskoposten i mars 2011. I 11 år har hun "foret" leserne med stoff om og av Gabriel Scott i avisen vår. Men vi – de nye – har lyst til å vite hvordan Treskoposten begynte. Så, Björg Adine, hvordan var starten?

- Når det gjelder mitt personlige forhold, startet det med at jeg fikk så ubendig lyst til å kaste meg over Scott-litteraturen etter at jeg lenge hadde levd med i Knut Hamsuns litteraturverden. I grunnen må jeg si at jeg var ustoppelig, Gabriel Scott var noe for meg. Jeg nærmest kjente meg i slekt med ham. Slik som han tenkte om livet, samsvarte mye med mine tanker. Hans lune humor med streif av alvor, å, jeg ble fascinert. Hans sans for det enkle, ukompliserte mennesket, for nøysomhet, og hans omtanke for de "små", for dem som led overlast og som ikke selv kunne gå i rette med "overtramperne", talte til meg. Også hans sans for naturen var for meg en viktig side ved livet. For ham var naturen hellig, den måtte ikke forurennes eller misbrukes. Han var jo forut for sin tid, en av våre første miljøvernere. Hans tanker om religion, om kristendom, er jo integrert i så mye av litteraturen hans. Det er påfallende hvor mye stoff som er hentet fra Bibelen. Han har sine betenkeligheter, og dogmene har han vanskelig for å godta. Han er opptatt av en enkel og tilforlataelig kristendom, slik som den er uttrykt hos fiskeren Markus. Den har jeg også sans for. Da så ideen om et Gabriel

Scott Selskab så dagens lys, ble jeg involvert og engasjert. Her var mange dyktige, entusiastiske folk, og ambisjonene var høye. Jeg glemmer ikke det første arrangementet, som vi hadde på Brekkekjær Pensjonat, det var virkelig flott, artig og mangfoldig, kanskje det flotteste Selskabet har gjennomført? Etter denne brakstarten ble jeg spurt om å være leder, men to år var nok for meg. Så fulgte jobben som sekretær, som jeg hadde til Arnhild Egeland overtok. Dermed ble jeg altså redaktør av Treskoposten, i tillegg til at jeg skrev på en hovedoppgave om Gabriel Scott. Jeg må også nevne Sven Kåre Larsen, som har vært min medarbeider i mange år. Han er et oppkomme, en utømmelig kilde av kunnskap om Gabriel Scotts liv og verden. Det har vært givende år, og denne medlemsavisen har vært et viktig bånd mellom Selskabet og medlemmene. Og, må jeg legge til, Gabriel Scott Selskabet har virkelig ære av sin innsats for å spre Gabriel Scotts litteratur, ikke bare utover Sørlandet, men langt, langt videre.

Takk til Björg for hennes flotte innsats!
Kirsten

Styret i Gabriel Scott Selskabet

Leder: Stein Gauslaa	tlf.	37 08 51 25
stein.gauslaa@agderposten.no	mob.	908 76620
Sekretær: Arnhild T. Egeland	tlf.	38 04 54 66
arnhegel@gmail.com	mob.	481 33268
Kasserer: Anders Bjørnholmen	tlf.	37 27 14 21
signeanders@gmail.com	mob.	986 67724
Styremedlem: Peer Rødal Haugen	tlf.	37 09 11 47
post@peers.no	mob.	992 61422
Styremedlem: Torbjørn Thorsen	tlf.	38 09 00 82
Torbjot2@online.no	mob.	982 81675
Vararepresentant: Eva Kristiansen	mob.	995 02525
eva@aktivinvest.no		

www.gabrielscottselskabet.no
Webansv.: Arthur Myhre Scott

Forlaget Gabriel Scott Selskabet

Peer Rødal Haugen	tlf.	37 09 11 47
post@peers.no	mob.	992 61422
Ingjerd Modal, 4770 Høvåg	tlf.	37 27 45 97
Ingjerd.modal@hotmail.com	mob.	415 24671
Anders Bjørnholmen, 4790 Lillesand	tlf.	37 27 14 21
signeanders@gmail.com	mob.	986 67724

Redaktører Treskoposten, 4633 Krs.	tlf.	38 09 12 45
kirsten.hanisch@gmail.com	mob.	958 44371
thor.e.hanisch@uia.no	mob.	909 95102
arnhegel@gmail.com (distribusjon)	mob.	481 33268

Arrangementskomite:
Signe Bjørnholmen, mob. 958 81824, May Finchelsen, mob. 917 33868,
Jens Stien, mob. 415 88843, Jorun Vatland mob. 454 06067
Valgkomite: Signe Bjørnholmen, leder, Ingjerd Modal, Elisabeth Dobey

Treskoposten

Et medlemsblad for Gabriel Scott Selskabet

ISSN 1504-730X Nr. 2 August 2011 14. årgang

Redaktører: Kirsten og Thor Einar Hanisch - Layout/trykk: TERJES trykkeri as

Foredragsholdere og skuespillere på Scott-dagene 2011

Thor Gotaas

er cand.philol. fra Universitetet i Oslo i 1993 med hovedoppgaven "Holdninger til tater sett i historisk perspektiv". Han er for tiden på Gyldendal Forlag og skriver kulturhistoriske bøker med folkloristisk vinkling. Som folkeminnegransker er han spesielt interessert i mentalitetshistorie og skiftende holdninger, enten det er historisk, geografisk eller sosialt. Forfatterskapet omhandler emner som idrettshistorie, særlig skihistorie, vagabonder og taterfolket. Gotaas har holdt flere hundre foredrag og kåserier de siste ti årene i mange ulike sammenhenger. Han har også skrevet ca. 20 bøker, bl.a. "Tatere i norsk folketradisjon", "Taterne: Livskampen og Eventyret", "På loffen: Landstrykere og vagabonder". Han har også skrevet boka "Løping. En verdenshistorie", foreløpig oversatt til svensk og engelsk, og for tiden også under oversettelse til nederlandsk, russisk, japansk, koreansk, italiensk, finsk, arabisk og tysk.

Lars Emil Nielsen, Hilde og Jo Eskild

Alle tre er velkjente Lillesandsfolk. Hilde Eskild er lærer på Tingsaker skole. Hun er medlem av Norsk Fortellerforum, og har holdt en rekke kurs i muntlig fortelling for blant annet lærere og bibliotekarer, samt i det private næringslivet. Jo Eskild er kulturskolerektor, som nylig avrundet skoleåret med en vellykket felles elevkonserter. "Jeg blir så stolt av kulturskolen, som får ungene til å stå frem på scenen med alt de kan", sier han. Lars Emil Nielsen er skuespiller og har hatt forskjellige forestillinger, bl.a. har han spilt Scotts Pider Ro med stort hell. Disse tre fremstiller Gabriel Scotts "Det flyvende bord", som har mange artige episoder. Her er Hilde forteller, Lars Emil skuespiller og Jo har komponert musikken.

Dag Nordbø

er cand. theol. og har vært prest i Den norske kirke i Tromsø og Kristiansand. Han var domprost i Kristiansand med ansvar for personalarbeid, strategisk utvikling, ansettelse og omorganiseringsprosesser. Han har vært høyskolelektor og har også vært knyttet til Cappelen Forlag som fagkonsulent og lærebokforfatter. Han har erfaring som kurs- og foredragsholder med hovedvekt på etikk, ledelse, livssyns- og samfunnsprospers. Han har også hatt en rekke oppdrag for NRK radio og TV og som spaltist i Fædrelandsvennen. I Mentor Partner arbeider han mest med lederutvikling, mentorvirksomhet, teamutvikling og konflikthåndtering.

TRESKOPOSTEN – et merkelig navn på en avis? Eller kanskje heller et meget velvalgt?

På side 41 i Jernbyrden II kan vi lese følgende:

"Her kom en gammel bagstekone, som de kalte Træskoposten, av det hun gikk med nytt mellom folk, og som hadde vært der flere ganger og bakt flatbrød og lefse til huset – og nu var hun fulllastet omtrent, ja saa hun var ved at gaa under, og da Jan var fart av huset, losset hun op for Enok isteden. Hadde han hørt paa maken, sa hun, og disket op om fogden, han aat jo likefrem folk ut av skjorten!"

Også Treskoposten, dog uten tresko, formidler Scott-historier, Scott-tanker og Scott-meninger.

Program for Gabriel Scott-dagene

Tema: Den ukjente Scott

Torsdag - 25. august
Gabriel Scott salen, Rica Hotel Grimstad

Kl. 19.00 Thor Gotaas, folkelivsgransker og skribent
Årets Gabriel Scott-foredrag: "Gabriel Scott og de båtreisende"
Underholdning
Sang og musikk
Allsang
Kaffe og kringle
Inngangspenger kr. 200
Medlemmer kr. 150

Lørdag - 27. august
Høvåg Bedehus:

Kl. 19.00
Forestillingen "Det flyvende bord" ved Lars Emil Nielsen, Hilde og Jo Eskild.
Hilde Eskild er profesjonell forteller, og sammen med skuespiller Lars Emil Nielsen tar de publikum med seg på en eventyrlig reise på det flyvende bordet.
Ansvarlig musiker: Jo Eskild
Stykket baserer seg på Gabriel Scotts bok Det flyvende bord fra 1954, som opprinnelig ble skrevet 50 år tidligere. Et frø fra denne boken ble senere Det gylne evangelium.
Allsang
Fiskesuppe à la Scott, kaffe.
Inngangspenger kr. 250
Medlemmer kr. 200

Søndag - 28. august
Høvåg kirke

Kl. 18.00 Kveldsgudstjeneste med Scott-preg v/tidligere domprost Dag Nordbø
Bekransning av Scott-bautæen

Kjedet Gabriel Scott seg på Katedralskolen ?

Ja, det er nok riktig at han kunne kjede seg i timene, men det gjorde han så visst ikke i skolens gymnasiesamfunn Idun. Da utfoldet han seg sammen med sin medskribent Robert Kloster, senere lege i Bergen, i en grad som antakelig er uovertruffen i Iduns historie. Med Einar Jørgensen, senere oberst, ordfører og stortingsmann, den gang redaktør av Iduns publikasjon "Æblet" som kilde, gjengis følgende: "Jeg husker fra den tid jeg var redaktør at undertiden var kildene i ferd med å uttørres. Og da måtte redaktøren ut å betle. Jeg var da så heldig å vite om et par poetiske vannårer ...". Ja, disse vannårer var til og med så rike at "Æblet" til slutt var disse to helt og holdent. Disse to var Gabriel Jensen, eller som verden nå kaller ham, Gabriel Scott, og Robert Kloster. I den grad dominerte disse to "Æblet" at da der i februar 1891 kom forslag om å utgi en ny "Debutant" for å vise hva Idun dugde til, ble det innvendt at "Æblet" den hele tid har vært "fylt ikke av Iduns, men av Jensens og Klosters visstnok mang en gang aldeles utmerkede produkter". Da forslaget allikevel ble vedtatt, skriver en innsender i "Æblet", "altså utgir Idun sine, nei det var galt, - altså utgir Jensen og Kloster sine dikt for å vise hva Idun har utrettet ...". Det ble nedsatt en komite til å foreta utvalg av stoff til boken og senere mot to stemmer besluttet: "Debutanten" (eller hva den nå skal hete) bringes ikke rektor til gjennomlesing før den har vært hos forlegger." Den beslutningen om sivil ulydighet var ikke oppsiktsek-

Gabriel Scotts kjærlighetserklæring til Østre Strandgate

Det er neppe mange gater gitt å bli beåret med en kjærlighetserklæring av den kvalitet Gabriel Scott gir Østre Strandgate: "Østre Strandgate er sikkert en av de stilfulleste gater som norske byer har hatt å oppvise. Når jeg spiste frokost i grålysningen så jeg ofte solen stå rett opp av sjøen - det må vel ha vært langt ut på høsten. Den kom skinnende frem ute i holmene, og gyllet luften og vannet omkring. Jeg fikk alltid sånn lyst til å sitte en stund og se på fargene og tonene som dannet seg. Det var likere enn å gå på den kjedsommelige skolen. Østre Strandgate er kommet til å stå for meg som det egentlige uttrykk for Kristiansand. Den virket så fornem fremfor de andre, der den lå med sin ene husrad og så ut over Retranchementet - ut over vervene og gamle haver med kuplede trær og hvelvede lysthus. Det var noe tilbaketrasket over den, noe velgjørende dempet og rolig. Husene selv var så vakre og stille - så enkle og smakfulle i sin

kende i og med det svært anspente forholdet som hersket mellom Katedralskolens rektor og Iduns sønner da Gabriel Scott var elev. Vi hitsetter fra "Gymnasiesamfundet Idun 75 år": "Merkelig nok skulle Bjørnsons død bli årsaken til det verste sammenstøt mellom skolens rektor og Idun. Uforstand og ungt hett blod tørnet sammen og ga seg utslag i den beryktede pipekonsert som gikk utover i landets aviser - og ikke minst i byens. Forhistorien er kort denne: Tross henvendelse fra lærerhold på et meget tidlig tidspunkt har rektor satt seg bestemt i mot at Katedralskolen skulle holde noen minnefest over Bjørnson. Da gymnasiesamfundet Idun forstod at der fra skolens side intet ble gjort, gjorde de en henvendelse til rektor om å få lov til å få fri den siste timen i går for å holde minnefest i gymnastikksalen. Elevene sier at rektor hertil svarte ja. Rektor sa i dag til oss at han kun stilte tillatelsen i utsikt. Senere bestemte rektor at noen slik tillatelse fikk Idun ikke. Så tok Idun saken i sin egen hånd, og i siste fri-kvarter i går førtes Iduns fane florumsmykket ned i gården, og hele skolen fylker seg om den og hører på en begeistret Bjørnson-tale av gymnasiast Smitt Ingebretsen. Imidlertid ble den lille høytideligheten avbrutt, idet elevene av rektor ble spredt og taleren forhindret i å fullføre sin minnetale."

- Dette var årsaken til pipekonserten som foranlediget de før nevnte avis-skriverier. Avisene ble imidlertid snart ferdige med den og skriver i stedet om "forholdene

rolige stil. Den kunde være de eldres gate, deres som var ferdige med ungdommen og hadde vendt støien og uroen ryggen, og satt og mediterte over livet. Den kunde også være patrisiernes gate, for dengang var det patrisier til - stillferdige eldre damer og herrer med et forunderlig nobelt vesen, mennesker fra en bedre tid enn vår. Og den kunde være kveldens gate, skumringens stemningsmettede gate, når mørket kom sigende inn fra sjøen, og litt etter litt lukket for utsynet, og fylte sinnet med undring og drøm.

Det er lenge siden nu. Gaten er borte - de gamle slekter er faret hen. Stiftsprosten er død, Vilhelm Krag er død, men endnu løber solen sin runde og halvmaanen fuldender sin ring -.

Christianssands Byselskab Årsskrift nr. 10 2001

på Katedralskolen". Her skal bare nevnes noen overskrifter. Innholdet overlates til Katedralskolens historie: "Vi vil disiplin på skolen!", "Hvor er rektor?", "En streng rektor.", "Vår nye rektor.", "Er hjemmene uten skyld?", "Den strenge straff.", "Hva vi har villet." For den som er utilbørlig nysgjerrig finnes alt dette i avisen for 4. mai og utover.

Fra Gabriel Scott Selskabets side er det vel verd å merke seg at i "Æblet" som omtaler dette, er der også klistret inn et brev fra Gabriel Scott, der han priser Bjørnson og hans livsverk.

Forresten gir Einar Jørgensen i et brev et snes år senere denne karakteristikken av "Æblet" i de første år av nittiårene: "Det var det beste speilbildet av vårt liv i og utenfor samfundet".

Thor Einar Hanisch

"ET HIMLA LIV" med Scott

"Et menneske kommer til verden, en ånd daler ned på jorden, den roter en støvsky opp omkring seg, tar støv på og sleper det rundt. Når dens tid her nede er omme, legger den atter støvet av og vender tilbake i det eviges favn"

Dette er de to siste setningene i en av de mest leste og kjente bøkene som er forfattet på Sørlandet, Gabriel Scotts Kilden. De er til forveksling lik de to første setningene i boka, Kilden er en fortelling der tid og evighet knyttes sammen. De små hendelsene, timene og dagene er en del av den uendelige og ubeskrivelige evigheten.

Gabriel Scott hentet mye av sin livsanskuelse fra filosofen Baruch de Spinoza som levde på 1600-tallet. Spinoza regnes som en av foregangsmennene i den moderne bibelkritikk. Han tar et oppgjør med det strenge skillet mellom det åndelige og det materielle, og betrakter verden som en helhet. Denne måten å tenke om verden på, går igjen i hele Scotts forfatterskap. Kilden er bare en av mange bøker som knytter tid og evighet sammen, og der naturen blir sett som en åpenbaring av det guddommelige. I denne tenkningen er ikke Gud utenfor verden eller i verden, Gud er verden.

Snart 100 år etter Kilden, og 350 år etter at Spinoza levde, er fremdeles tankegodset fra dem velkjent og aktuelt. Undersøkelser om folks tanker om det guddommelige eller evige viser det samme hver gang. Vi liker å tenke på Gud som en livskraft, en makt som står bak alt som finnes av liv og natur. Å søke Gud i naturen er en langt vanligere holdning enn å søke Gud i kirker og bedehus. Svært mange vil si at på de store fjellviddene, og på det åpne havet, er tanken på en uendelig og altomfattende skaper lettere å forholde seg til enn inne i et hus med definerte symboler som alter, prekestol og bibelske motiver.

For i kirken har slike tanker og holdninger lenge vært definert som en trussel. Alt snakk om å finne Gud i naturen har vært avvist som lettvin og romantisk, og dessuten i strid med kirkens vektlegging av trosfellesskapet. Å lete etter Gud i andre kilder enn bibelordet, sakramentene og forsamlingen av de troende, fører til en utvanning av trosinnholdet. Det har kirken hevdet i møte med ethvert forsøk på å utvide grunnlaget for hvordan vi kan erkjenne og oppleve Guds eksistens. Sett ut fra et maktperspektiv, har dette vært en forstøtlig og naturlig linje. Dersom troen skal forholde seg til dogmer, nytter det ikke å la hver enkelt bestemme sin egen måte å oppleve Gud på. Det kan fort bli en trussel mot kirkens enhet, der hver enkelt blir sittende med sin egen og private oppfatning av hva og hvem Gud er. Det er også en trussel mot kirkens definisjonsmakt, som gjennom hele sin historie har fortalt folk hva som er sant og usant, innenfor og utenfor, og til sist hva som fører til frelse eller fortapelse.

Men kirkens egen kilde, Bibelen, er langt mer nyansert i dette spørsmålet enn kirkens og alle dens tjenere opp gjennom tidene har turt å være. En rekke bibeltekster knytter skaperverk og skaper sammen, og der opplevelsen av naturen samtidig er en opplevelse av Gud. Den glade søndagsturgåeren, som slett ikke har vært innom gudstjenesten, har langt sterkere støtte i de gamle skrifter enn kirken har vært villig til å innrømme.

Kirken og kirkerømmet er ikke uvesentlig. Det er åpenbart mange gode grunner til å beholde både de hellige rom og de gode ritualer. Det gir oss en tilknytning til det guddommelige som gjør det uendelige og evige mer synlig og håndfast for oss. Ikke minst trenger vi det i de store stundene i livet, enten det handler om glede eller sorg. De faste ordene, tegnene og handlingene i et bryllup eller en begravelse skaper trygghet i en situasjon hvor det er godt å slippe å definere alt selv. En religion helt uten synlige og håndfaste ytringsformer, kan bli så diffus og utydelig at den ikke gir oss hjelp til å håndtere livets ulike kriser og gledesstunder.

Men rammene, ordene og ritualene må ikke bli et fengsel. For den som tror at Gud finnes, er det ingen trussel for verken kristen tro, eller noen annen religion, at mennesker søker langs sine egne veier. Selv om kirkene skulle bli enda tommere, og medlemslistene bli enda kortere, er selve livet og livets skaper uforandret. Synkende oppslutning om kirkens ulike aktiviteter har de senere år skapt et stort engasjement på mange fronter, der gudstjeneste, salmer, musikk og bønner skal fornyes i et forsøk på å snu strømmen. Kanskje er det et villspor? Kanskje skulle vi tenke like enkelt som fiskeren Markus. Regne med at vi uansett er en del av den store sammenhengen, som virvler opp litt støv de årene vi lever, før vi vender tilbake i det eviges favn ...

Dag Nordbø, God helg-spaltist i Fædrelandsvennen 13.11.2010

VET DU AT

- Folk fra Høvåg blir kalt høvdinger
- Fjorårets høvding par excellence er Lee Doughty fra Langholmsund i Høvåg
- Lee Doughty, "engelskmannen", har bodd i Høvåg i 45 år
- Gabriel Scott må være alle tiders høvding par excellence
- Kilden Teater- og Konserthus vil sette opp Kilden av Gabriel Scott i sesongen 2012/2013
- "Det er masse livsvisdom i Gabriel Scotts dikt", sier Jon Kleveland, som har tonesatt flere av poetens vers. "Gud, kjærligheten og døden er gjennomgangstemaet, altså det livet dypest sett handler om".
- Ole Geir Feste hadde stor suksess med sin forestilling om Skipper Terkelsen i Høvåg Gamle Herredshus i april 2011
- Ole Geir Feste underholdt også med Pider Ro historier under BULS 100 års jubileum
- Norsk Teaterråd bevilget kr.130.000 til oppføringen av Jernbyrden

Markering av Scott og Krag i eller ved Kilden?

Slik står det i Fædrelandsvennen fredag 15. april 2011: "Kragsselskapet vil flytte Kragstatuen på Vesterveien til KILDEN

Navnet "Kilden" har opphav i tittelen til Gabriel Scotts geniale bok. Scott var den ene av de to klassiske sørlandsdikterne, Vilhelm Krag den andre. Å hedre begge ved den historiske korsveien som innvielsen av KILDEN vil representere i sørlandsk kulturliv, virker bare rett og rimelig", sier Normann Liene".

Det må vel bety at også Gabriel Scott må få sin bauta eller statue ved KILDEN.

Som redaktører av Treskoposten har vi fulgt opp dette ved å foreslå at også Gabriel Scott må få sin skulptur, statue eller bauta i eller utenfor KILDEN.

Prisliste for bøker fra Gabriel Scott Selskabets forlag. Gjelder fra 01.01.2011.

Titler	Pris	Medlemspris
Agdesiden, Sørlandet slik Gabriel Scott så det	295,-	210,-
Alkejegeren	280,-	195,-
Barkefletteren	290,-	200,-
Blaaskjæl	290,-	200,-
Det gyldne evangelium	320,-	225,-
The golden gospel	320,-	225,-
Det spøker	250,-	175,-
Fergemannen	295,-	210,-
Helgenen	290,-	200,-
Hollender-Jonas, I og II (i ett bind)	200,-	140,-
Jagtjournalen	240,-	160,-
Jernbyrden, I og II (i ett bind)	350,-	245,-
Markus the Fisherman	240,-	160,-
Pider Ro's historier	250,-	175,-
Påskeeggene	240,-	160,-
Skipper Terkelsens levnedsløp	250,-	175,-
Sølvfaks	180,-	125,-
Stien	300,-	210,-
Tripp-Trapp-Tresko	210,-	145,-
Vester i skjærene	290,-	200,-

Bøkene kan bestilles/kjøpes til medlemspris hos Peer Rodal Haugen mobil 992 61422, Ingjerd Modal mobil 415 24671 Anders Bjørnholmen mobil 986 67724 Bøkene kan også kjøpes under Scott-dagene og andre arrangementer. Ellers kan disse og andre Scott-bøker kjøpes til ordinær pris hos de fleste bokhandlere på Sørlandet. Bli medlem og få 30% rabatt på våre bøker samt fritt abonnement på Treskoposten. Medlemskap kr. 150 pr. år. Medlemskap kan også tegnes ved arrangementene. For omtale av andre Scott-arrangementer: se Treskoposten og www.gabrielscottselskabet.no

Tonefylgje for Inger og Jan

Asbjørn Arntsen, musikalsk leder/arrangør

Jernbyrden er i originalutgaven fri for sangtekster. Rune Belsviks teaterutgave er imidlertid sirlig møblert med en frodig seleksjon av Scotts visetekster som under- tegnede, etter fattig evne har overmalt med et par melodiske strøk i dur og moll- med bred pensel. Og kanskje, eller forhåpentligvis ville ikke Mester Scott ha snudd seg i sin urne om han hadde hørt og sett dette!? Selve grunnsteinshymnen i teaterstykket er hentet fra Emanuel, Et menneskefrø, hvor Scott stiller det betimelige spørsmål: "...og si om dets fall var tilfældets verk, eller var det bestemt for inden ..". Er det en forutbestemt vilje bak våre livsskjebner, eller er våre livsskjebner et resultat av et slags guddommelig bingspill fra en Gud som visstnok defineres som kjærlig?

I mitt lille komposisjonsverksted handler det alltid om å snekre sangbare melodier, samtidig som de skal ikle det tekstlige budskapet på en troverdig måte. Med erfaring og fartstid i både Operaens og Bedehusenes melodiverden og nabolag ligger det noen lagre av klanger og melodiske ganger hermetisert på min indre harddisk.

Og når jeg i tillegg har familierøtter både fra Åkerøya og Kjøpmannsvik og i tillegg har en landfast hytteeiendom ved Blindleias bredd, var det en sann fornøyelse å hente ned disse tonene omtrent rett fra øyas skvalpende bølgesus i stranda og ned på notepapiret. Og at Godnattsangen er med i det nye salmebokutkastet, er jo en liflig bonus.

Jeg er stolt over å ha bidratt musikalsk til dette vidunderlige stykket!

Foto: Kjartan Bjelland

Det frø

Det frø som blåser fra livets tre og tumler så langt fra vinden, o, si om dets fall er tilfældets værk eller var det bestemt for inden bestemt for inden?

Det frø som daler i jordens skjød og blir under mulden kløvet, o, si om det fantes en levende hånd som valgte dets plass i støvet, dets plass i støvet?

Det frø som spretter ved sol og vår og frister sitt liv i kulden, o, si om det frø var godt eller ondt eller fikk det sin arv fra mulden, sin arv fra mulden.

Gabriel Scott:

Emanuel - et menneskefrø 1922

FRA HORNET
Øyvind Bjorvatn

Gabriel Scott og Lars Albretsen Øvernes

Jeg ser at Lillesand kommune og Agder Teater har satt opp igjen teaterforestillingen Jernbyrden, basert på Gabriel Scotts berømte bok. Som liten guttunge møtte jeg Gabriel Scott (1874-1958) på Bjorvatn i Herefoss. Det hendte at han kom til gårds for å jakte og fiske. Besøkene er ikke omtalt i Scotts bøker, men det er ingen tvil om at han var på Bjorvatn flere ganger. Det hendte at han spanderte appelsiner på oss barna. Sydfrukter var ikke daglig kost på landsbygda i de harde trettiåra, så vi satte pris på Scotts besøk.

Men jeg var jo godt oppdradd, og jeg syntes min yngre bror var i grådigste laget da han en gang forsynte seg med to små appelsiner. I hvert fall skal jeg ha uttalt de bevingede ord: «Kjell tok to!» Kanskje håpet jeg å få én ekstra, jeg også!

Gabriel Scott vokste opp i den gamle presteboligen i Høvåg, og i barnebøkene sine omtaler han seg som «Lange Gabriel hos presten». Da min broder Bjarne i

1970-åra overtok eiendommen og restaurerte presteboligen, var det spesielt viktig å bevare den høye dørstokken mellom entréen og dagligstua. Det var denne dørstokken som klokkeren snubla over og ble liggende langflat da han konsulterte Gabriels far, sognepresten. Dermed ble denne dørstokken den mest omtalte i norsk radio og litteratur.

I Jernbyrden forteller Scott om vestlendingen Jan som kom vandrende til Høvåg med sitt pikk og pakk og en kampestein på handkjerra. En av dem som møtte Jan var i følge Scott «mester» Lars Albretsen fra Holt. Boka begynner slik:

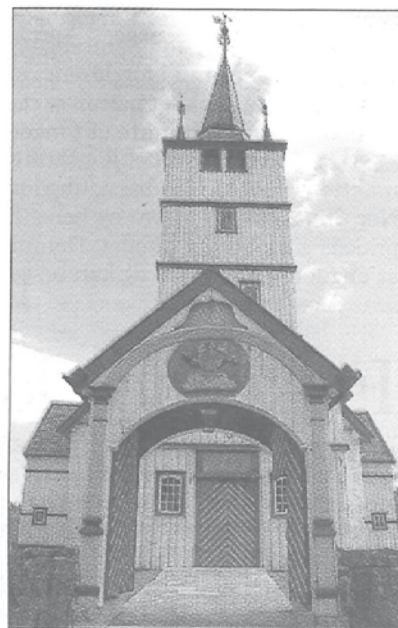
«Jan viste seg i Høvåg sogn for første gang en pinseaften i det Herrens år 1768. Det var enda det året som kirken ble påbygd av mester Lars Albretsen fra Holt, om noen skulle erindre navnet...» Lars bygde vestfløyen og våpenhuset og gjorde Høvåg kirke dobbelt så lang. «Mesteren» var født i 1695 og bodde på Øvernes i Holt. Han må altså ha vært over 70 år da han ombygde Høvåg kirke.

På meritlista hadde han da mange

store prosjekter, særlig i østre delen av Nedenes amt, der han var kjent som «kjørkebyggeren» Lars Albretsen Øvernes. Han hadde utført store byggeoppdrag på de gamle kirkene i Holt, Dypvåg, Søndeled og Vegårshei. Alt i 1753 utvida han Holt kirke fra ei langkirke i stein til ei korskirke i tømmer, med plass til 700 personer. Lars var både arkitekt og byggmester.

I tillegg til kirkene bygde han demninger, bruer og flere hus. Største bragden var nok flyttinga av jernverket i Holt fra Båslund til Nes. Verkseier Ulrich Schnell betalte nesten 1200 riksdaler for denne jobben, og i tillegg fikk Lars en gedigen sølvpokal som fortsatt er i slektas eie. Den bærer følgende inskripsjon: «Saadan en Foræring giver mand til den som har med iver og med flid og troskab tjent. Derfor bliver dette sendt Lars Albretsen Øvre Næs til erindring at hand udi de aaringer 1738 og 1739 byggede Ness jernværk».

Få har satt så mange og varige merker etter seg i distriktet som «Kjørkebyggeren» fra Holt. Han levde til han var 90 år gammel.

«Kjørkebyggeren» Lars Albretsen Øvernes var både arkitekt og byggmester bak ombyggingen av Holt kirke i 1753.

Faksimile fra Agderposten 25. juni 2011

JERNBYRDEN – boken som ble stort teater!

Knut Hamsun skrev om Jernbyrden på Aftenpostens førsteside 27. november 1915: "Jeg sitter omsuset av Gabriel Scotts bok etter Læsningen, der er sterke Tildragelser, kraftige Mennesker, Historie, Topografi, Sandfærdighet. Digteren er ingen Steder flinkere enn Hændelserne. Læseren faar ingen usunne Hikst av "Spænding", det er ikke Teater, det er Liv med freidig Mot og med Humør, ja med Humor. Lat meg faa Lov Hr. Redaktør, at vise til denne Bok for Folket og Hjemmene. Den er saa grundig og ærlig Sørlandsk, men norsk."

Sommeren 2009 ble boken likevel til teater, og spilte ut mot, motgang og humor på scenen for første gang. Nå, sommeren 2011, skjedde det igjen! Begge oppsettingene ble braksuksesser med flere ekstraforestillinger. Kritikken var overstrømmende: "En mektig forestilling i åmlandsskogen, en opplevelse for livet", skrev Høvågavisas redaktør Arnt Georg Arntsen på lederplass; "mang en fornøyd sjel kommer til å vende tilbake til sine sørlandske hjem." Og Fædrelandsvennens anmelder, Emil Otto Svvertsen, fant frem terningkast seks og skrev:

- om Jernbyrden som eksistensielt drama og underholdende bygdespel i en og samme pakke, profesjonelt fremført med et krem-lag av skuespillere og en masse glade og dyktige amatører
- om samspillet mellom Henrik Rafaelsen som Jan Vibe og Agnes Kittelsen som Inger Kristofersdatter, som gjorde forestillingen til en stor kunstnerisk opplevelse som skapte stort teater og viste oss dybdene i menneskelivet og den "scottske" kampen med troen
- om at Scotts språklige mesterskap var tatt vare på – helt ned i de minste detaljene – av dramaturgen Rune Belsvik, regissøren Anne-Karen Hytten og av alle medvirkende
- om at det var flott å se "Det dramatiske selskabs" sterke medvirkning og barn og

unges, middelaldrende og eldre – spille-glede og innlevelse så det holdt fra ende til annen

- om et godt kor, dyktige musikere, vakre melodier og karakteristiske musikalske vendinger umiskjennelig signert Asbjørn Arntsen

For egen del vil Treskoposten tilføye: Kombinasjonen av landskjente, sørlandske skuespillere og lokale størrelser ble en fulltreffer. Mektig var det, morsomt og rørende på samme tid. Vi ble hensatt til en svunnen tid, dog, det var levende mennesker som spilte ut hele det menneskelige register. Her var ekte følelser, her var kjærlighet, her var glede, her var savn, her var sorg. Vi kjente oss igjen, vi levde med, vi undret oss, vi felte tårer, vi lo. Ja, for dette er ikke et gravalvorlig stykke, men gedigne livshistorier som berører og beriker oss. For å si det med Hamsun, vi satt "omsuset"!

Også vi, som Fædrelandsvennens anmelder, skulle gjerne oppleve fortsettelsen, en dramatisering av livshistorien om Enok, Ingers og Jans sønn. Vi er mange som kommer til å vente på den! Og det er sant, dette var mye mer enn et "bygdespel", det var en nasjonal begivenhet som riksmidia burde ha oppdaget. I og med de årvisse Gabriel Scott – dagene, Agder Teaters og Lillesand kommunes Jernbyrden - satsing på scenen på Åmland, og la oss tilføye, Per-Arne Dahls, Andreas Dahls og Stian Tveits Kilden-oppsettinger, som hver sommer samler mange tusen entusiastiske tilskuere, er interessen for Gabriel Scotts litteratur nå i ferd med å ta helt av. Gjennom sin relativt korte eksistens, 14 år, har Gabriel Scott Selskabet stått for ca 20 nyutgivelser av Scotts litteratur, så bare fra disse, av omkring 60 av Scott i alt, er det en rikdom å øse av for generasjoner fremover.

Kirsten og Thor Einar Hanisch

Fotos: Kjartan Bjelland

